

dere hulp te voorzien, zoolang de arbeiders weigeren terug te keeren.

Wij bestrijden den geest, die meer en meer alle aandacht en de hoogste zorg samentrekt op het stoffelijk bezit.

Wij voelen niets voor de stelling, dat aardsch bezit alleen vrucht van eigen inspanning kan zijn, waar zelfs het hemelsche en eeuwige goed verkregen wordt niet door de werken, maar uit geloof alleen.

Wij weerstaan het smalen op voorrechten door geboorte, als lijnrecht gekant tegen de Goddelijke lotsbedeeling ook in het doen ter wereld komen.

Wij betwisten, dat er ook in de geestelijke wereld niets onveranderlijk is, maar houden vast aan Gods eeuwige wet.

Wij staan tegenover de leer, dat al het geestelijke uit het stoffelijke voortkomt, alle zedelijke en godsdienstige voorstelling product is van het economisch leven; met de belijdenis, dat, omgekeerd, alle dingen, ook de stoffelijke, door het Woord zijn gemaakt, en dat zonder hetzelfde geen ding gemaakt is, dat is gemaakt (Joh. 1:3); met de vermaning: „Laat de gansche aarde voor den Heere vreezen; laat alle inwoners van de wereld voor Hem schrikken. Want Hij spreekt, en het is er; Hij gebiedt, en het staat er“ (Ps. 33:8 en 9).

P. GROEN.

GRONINGER Brieven

Amice frater.

Als ik nogal eenige aandacht gaf aan het boek: de Geest over de wateren, dan is het, omdat wij daarin ontmoeten de gevaarlijkste vijandin van de kerk des Heeren, en daardoor voor gansch het leven, de mystiek. Hier spreekt de verleiding des satans het sterkst. En wij laten ons dan veelal zoo licht door de leugen der mystiek overrompelen.

Dit komt omdat de bewering is, dat het hier gaat over het gemoedsleven. Over het hart, dat dan een andere naam is voor het gevoel. Over liefde en bewogenheid.

Wij maken er in onzen kerkstrijd van deze dagen ook telkens kennis mee.

Het heet dan, zooals ook van de reformatie der zestiende eeuw is gelogen, dat daarin de leer op den voorgrond stond en het leven, het innerlijke leven, werd vergeten.

Het was alles verstandswerk, verstandelijkheid. Men kreeg niets voor het gemoed. Dat deden dan wel de mystieken, waaronder bedriegers als een David Joris.

Ik vond die bewering, dat de reformatie toen leer gaf en minder leven wekte, zelfs in het werk over de kerkhistorie van dr J. Th. de Visser. En nu weer in een opstel van prof. van Ruler in het Theologisch tijdschrift „Kerk en Theologie“ over de bevinding.

Ook Rispens beweert, dat het Calvinisme voor alles verstandelijk is. Geen cultivering van het gemoedsleven. Die vindt hij dan wel bijv. bij de christelijk gereformeerden.

Ook in eigen kring vernemen wij van degenen, die zich weer begaven onder het synodale juk, dat zij in de bediening des Woords in de vrijgemaakte kerk geen „stichting“ genoten. Het is alles leer, men ontvangt niets voor het hart.

Het is alles vreeselijk zelfbedrog. Een zelfbedrog, dat heel dicht bij ons aller hart ligt, d.w.z. bij ons zelf in heel ons leven. En daarom mogen wij daarover wel eens rustig met elkander spreken.

Vooreerst is daar die scheiding, niet onderscheiding, van verstand en hart of gevoel.

Dit begint reeds in het sociale leven, als er scheiding wordt gemaakt tusschen menschen, die hoofdwerkers — intellectueelen — en die handwerkers zijn; laatstgenoemde zijn dan de menschen in hun gewone bedrijfsleven: timmeren, verven enz.

Het is bijna onbegrijpelijk, hoe de menschen zulk een scheiding aanvaarden. Zij doen het in de praktijk ook niet.

Ik denk nog altijd aan een geval van hetwelk ik in mijn jeugd hoorde. Een ietwat domme jongen kwam in dienst van een huisschilder. Het eerste werk, dat hem werd opgedragen, was het verven van een vloer in een kamer. De jongen verfdde al rondom zich heen en kwamen slotte in het midden op een eilandje te zitten en kon er niet meer uit. En wat zei toen de patroon? Gebruik je verstand toch, jongen. Men denke zich eens in, dat wij bij ons werk, hoe eenvoudig ook, ons verstand niet zouden gebruiken. En hoe handig moet de chirurg bijv. niet zijn.

Het verstand kwam heusch niet eerst, toen de timmerlieden en kruideniers enz. theoretisch meekunde en warenkennis leerden, en examens moesten afleggen.

Ik ben altijd dankbaar leermeesters gehad te hebben, die mij de werkelijkheid leerden zien.

Onze oude domine zei ons op de catechisatie af en toe: houd toch op met die scheiding tusschen verstand en hart.

Het hart dan gezien als gevoel. Wij denken met ons hart door middel van ons verstand, wij kijken met ons hart door ons oog en hooren met ons verstand door het oor. Wij zijn er altijd heelmaal bij. Dat zegt de Schrift.

Maar als wij dan vroegen: wordt niet gesproken van menschen, die de gereformeerde leer goed kennen, alles uit hun hoofd maar opdreunen, maar bij wien het hart er niet bij is?

er juist niet goed bij betrokken. Het is de onverschilligheid van het hart, d.w.z. van heel dien mensch naar zijn innerlijk geestelijk bestaan.

Och jongelui, zei hij dan, bij die menschen is dat geen verstandswerk. Dat is onzin. Feitelijk is het verstand

PSALM 117

(vertaling N.B.G.)

Gij alle volken, looft den HEER,
gij natiën prijst Hem, geeft Hem eer;
zijn goedertierenheid en macht
wakt over elk, die Hem verwacht,
en 's HEEREN trouw zal eeuwig staan.
Heft blijde 't „Hallelujah“ aan.

A. v. B.

De Heere Jezus heeft ons toch zoo goed willen onderwijzen in de gelijkenis van den zaaiër. Daar hebt gij de waarheid.

De z.g.n. verstandsmensch wil het Woord Gods, de gezonde leer niet aanvaarden. Al zegt hij ook dat hij het wel doet. Dat is heel de zaak.

Hoe kan een menschenkind, dat de Schrift leest met een toebereid hart door den Geest des Heeren, niet in gansch zijn bestaan, in heel zijn verstands- en gemoedsleven ten diepste getroffen worden, zoodat de tranen hem in de oogen springen over zoo groote genade?

Wordt er ergens een inniger gemoedsleven, een sterkere stichting gevonden dan in de belijdenis der vaders, niet het minst in de Dordtsche leerregels?

Kan een mensch, als hij werkelijk leert luisteren, door iets ter wereld dieper getroffen worden dan door de eerste Zondagen van onzen catechismus?

Heel dat gepraat over: ik krijg niets voor mijn hart of gemoed is niet dan zelfbedrog of onwil. De prediking sticht niet, zeggen die menschen, maar waarom niet? Omdat zij hun hart toesluiten en hun verstand meteen. Zij willen alleen datgene hooren wat hun in hun ongehoof aangenaam is. Dat is heel de zaak.

En wij moeten ons niet door al die praatjes over onze liefdeloosheid en der anderder bewogenheid om den tuin 'tuten leiden. Zeg dien menschen gerust: gij wilt niet gehoorzamen, gij wilt uw eigen boozen weg volgen, en daarom vindt gij een oppervlakkige en geestelijk doode prediking alleen maar goed. Het is liefde, als wij hun dit zeggen.

Verzekeren zij u dan, dat zij juist bij die andere prediking o zoo gevoelig worden aangedaan, vertel hun dan, dat de Satan, een tranenvloed heeft, heel de menschelijke geschiedenis door, die alle ander geweent te boven gaat, maar het gemoed verhardt.

Daar werden misschien nimmer meer tranen vergoten dan in de dagen van de vreeselijke terreur tijdens de Fransche revolutie. De menschen smolten in tranen weg, als zij hoorden verhalen van de heerlijkheden die hun wachtten, en dan gingen zij rondom de guillotine staan, en zagen onbewogen de gruwelen van dien dag. Daar zijn geen hardere menschen dan die van die menschen, die tegelijk zeggen: er is niets voor hun geloof.

Staan wij niet versteld over de hardheid van die synoden, die zich in hun aanval op de kerk des Heeren niets meer ontzien, onder vrome woorden dingen doen, waarover zelfs de ongeloovige wereld met verontwaardiging spreekt? Is er een ergere hardigheid des harten als openbaar werd in de handelingen tegenover dat teere kind des Heeren, dat ons in prof. Greijdanus gegeven werd?

Kan er een harder gemoed worden gedacht dan dat van die menschen, die tegelijk zeggen: er is niets veranderd, en even daarna eenvoudige zielen misleiden zeggende, dat er alle ruimte gekomen is?

Al dat gepraat over cultivering van het gemoedsleven, dat dan in den kring van de kinderen der reformatie zou worden gemist is niets anders dan de leugen der mystiek. De leugen, zeg ik nog weer, die op ons aller hart een sterk vermogen heeft. Rispens beweert, dat alle dichters mystieken zijn. Ook dat is een ergerlijke onwaarheid. Natuurlijk grijpt de mystiek, onze booze onwil, om voor Gods Woord werkelijk te buigen, heel ons wezen aan, ons verstand, ons gemoed, onzen wil. De wil voorop.

Zooals ook het oprecht geloof, de volle gehoorzaamheid aan des Heeren Woord, heel ons leven beheerscht, verstand en wil en gemoed.

Den echten dichter vinden wij in onze psalmen. Daar is van mystiek geen sprake. Alleen wel hier en daar in de berijming, zooals ook in de piëtistische gezangen. Bijv. als in ps. 25 gezongen wordt: Gods verborgen omgang vinden enz. Ik meen, dat ook Haspers die geheel verkeerde berijming handhaaft. Maar lees den psalm maar eens in de Schrift.

Daar is van dien „verborgen omgang“ heel geen sprake.

Wat is mystiek?

Ik wil nu op drieërlei definitie wijzen.

Vooreerst op die van Rispens.

Hij zegt: „mystiek is de volkomen aan den tijd onttrokken binnenwaartsche concentratie, de weg terug van den mensch tot zijn oorsprong“.

Daar hebt gij de werkelijkheid goed weergegeven.

Althans ten deele. Als God den eersten mensch in het centrum van Zijn schepping zet, in het paradijs, met de opdracht in het Verbond, dat die mensch heel de schepping tot een paradijs zal maken, dan zegt God de Heere tot hem niet: hoor naar binnen, wat de „oorsprong“ u zegt, maar luister naar Mijn stem, die van buiten tot u komt. En als het oor heeft gehoord: zie met uw oogen niet naar binnen, volkomen onttrokken aan den tijd, maar sla uw oogen over Mijn groote werken en geef die een naam en heersch daarover als profeet, priester en koning.

Heel dat zich „onttrekken aan den tijd“ is uiteraard onzin. Daartoe is geen mensch hier beneden in staat. Het is niet dan de verbeelding, die de satan in ons hart werpt.

Als ik het „Handelsblad“ lees over de herdenking der dooden in den krijg, die nu achter ons ligt, dan is het ook daar: o die twee minuten stilte, als de eeuwigheid in ons hart vaart.....

Wij behoeven niet te denken aan wat al die menschen, die toen twee minuten stilstonden, werkelijk dachten. Wie heeft leeren kennen, wie de mensch is, weet heel goed, dat dit „leven in de eeuwigheid“ voor een paar minuten niet dan louter zelfbedrog is. Het is de satan, die in het vreeselijk uur van den zondeval tot den mensch zegt: luister niet naar uwen God, zie naar datgene, waarvan Hij u zeide, dat gij niet begreep zoudt zien. Bekijk u zelf, daar in uw binnenste ligt uw oorsprong: gij zult als God zijn. Gode gelijk, heerschen naar uw eigen zin over uw leven. Dat is de mystiek. De mensch wil als God zijn. Hij is het, die de schepper is; hij is 't, die, naar ook Rispens vertelt, alle geloof schept, alle waarheid, alle wijsheid. Hij diept het alles op uit „dien oorsprong“ waarheen hij zich terugtrekt in binnenwaartsche concentratie.

En als hij het kwaad ziet als gevolg van zijn val, dan keert hij zich ook daarin tegen God.

De Vorsten, die met een roomschen pater een groot werk schreef over de nederlandse mystiek, hij dan over de protestantsche, zegt: „mystiek dat is de inkeer van den mensch tot de onbevleete kern van zijn wezen“.

De mensch is daarin dus niet zondig, maar onbevleet. Om zich zelf te zien als een niet gevallen schepsel, moet hij indalen in zich zelf. Dit kan gepaard gaan met een vreeselijk schelden op de boosheid en het kwade, dat in het leven openbaar wordt.

Ik denk nu aan de maxims van Rochefoucauld. Daar is zelden meer kwaad gesproken van al de z.g.n. goede neigingen van den mensch, maar, zoo concludeert ook die wijsgeer: in de diepste kern is de mensch goed. Dat zegt ook de mystiek tot den mensch.

En dan is er een derde definitie. Nu van prof. van Ruler, die zegt: de Vorsten heeft ongelijk. De mystiek is er bij den heiden en den christen. God is voor den mensch een vreemde. Maar de heiden zegt: God en mensch zijn identiek. En de vrome christen: God en mensch is een tegenstelling, maar zij moeten elkander vinden en dat kan in de gereformeerde mystiek, die bevinding heet. Gij moet dan gaan naar de Veluwe.

Niet de reformatie der zestiende eeuw is de werkelijke reformatie. Neen, maar die der zeventiende eeuw, van welke zelfs prof W. Aalders zegt, dat zij een noodlottige ziekelijkheid beteekende.

Niet waar, verklaart prof. van Ruler. Daar hebt gij nu juist wat wij als Ned. Herv. kerk weer moeten leeren. Gij ziet wel, dat het de moeite loont over deze dingen met elkander te bidden en te spreken, opdat wij verlost mogen worden van den booze.

Met hartelijke groeten en heilbede, uw toegenegen
MARNIX.

PERSSCHOUW

NIEUWE UITLATING VAN DS VELLENGA,
VERBITTERING EN WORMSTEKIGHEID.

De IJ. K. Vellenga schrijft — ten vervolge op zijn eerste, aan onze lezers doorgegeven uitlatingen — o.a. het volgende in zijn (synodocr.) blad (Kbl. Dr. en Ov.):

Onlangs heb ik hier een artikel geschreven, waarin een paar bezwaren ontwikkeld werden tegen de manier, waarop getracht wordt hier en daar en ginder hereniging met de vrijgemaakten te bewerkstelligen.

Het artikel kostte ds V. een boozen brief; daar zal hij wel niet van geschrokken zijn. Maar verder:

In genoemd artikel dan kante ik mij tegen 'n advies van „De Strijdende Kerk“, bij afkorting „S. K.“ geheeten, trefenderwijs het omgekeerde van K. S.

Zeker, zeker; indien althans met „het omgekeerde“ bedoeld wordt niet zoo iets als „contrair“, doch zoo iets als „contradictoir“. Maar nu verder over dit contradictoische blad, medewerkers o.a. dr G. M. den Hartogh en dr H. N. Ridderbos:

Dit blad had geschreven, dat na de Synode van Den Haag onze kerkeraden aan het werk moesten, dat zij zamenpreking moesten zoeken met de kerkeraden der vrijgemaakte gemeenten, en dat, als het niet lukte bij deze colleges zelf aan te haken, men zich wenden moest tot de leden der vrijgemaakte gemeenten. Daartegen vestigde ik er de aandacht op, dat, naar het besluit onzer Synode, onze kerkeraden hadden af te wachten of „dezuiken“ als ds B. A. Bos en de zijnen, zich zouden „melden“ en dat onze kerkeraden dus geen ver-

ensch in het
paradijs, met
mensch heel
n, dan zegt
binnen, wat
Mijn stem,
or heeft ge-
m, volkomen
en over Mijn
eersch daar-

is uiteraard
len in staat.
atan in ons

herdenking
ligt, dan is
als de eeu-

al die men-
n, wezenlijk
mensch is,
igheid" voor
drog is. Het
den zondeval
ven God, zie
gij niet be-
w binnenste
Gode gelijk,
n. Dat is de
ij is het, die
pens vertelt
wijsheid. Hij
waarheen hij
entrie.
van zijn val,

er een groot
tiek, hij dan
hat is de in-
e kern van

maar onbe-
vallen schep-
gepaard gaan
sheid en het

choucauld.
al de z.g.n.
zoo conclu-
is de mensch
nensch.

an prof. van
De mystiek
is voor den
gt: God en
ten: God en
ten elander
mystiek, die
e Veluwe.
is de werke-
stijgende eeuw,
zij een nood-

Daar hebt
weer moeten
nt over deze
reken, opdat

toegenegen
MARNIX.

GA,
volge op zijn
ingen — o.a.
Dr. en Ov.):

reven, waarin
tegen de ma-
er en ginder
erkstelligen.

ief; daar zal
verder:

gen 'n advies
„S. K.” gehe-
K. S.

omgekeerde”
ir”, doch zoo
over dit con-
r G. M. den

node van Den
esten, dat zij
kerkeraden der
et niet lukte
zich wenden
neenten. Daar-
naar het be-
n af te wach-
te zijnen, zich
dus geen ver-

dere initiatieven hadden te nemen. Bovendien scheen mij de raad, om, wanneer de kerkeraad van een vrijgemaakte gemeente niet met een kerkeraad van ons wilde praten, dan met de leden van de vrijgemaakte gemeente aan te pappen, een verkeerde raad.

De „S. K.” heeft hiertegen ingebracht, dat wij „actief” moeten zijn en ons niet tot „lijdelijk afwachten” mogen bepalen.

Dat is alzoo een van die heldere argumenten van „S.K.” De V. zegt: u is verkeer d actief. Antwoord: men moet toch actief zijn?

Daarna volgt dan een redeneering waaruit blijkt, dat ds V. niet precies weet wat zijn synode dan wel niet besloten heeft. Hij is de eenige niet, en hij is nog wel synodelid. De V. zegt:

De Synode heeft besloten onze kerkeraden „op te wekken” om zich tot de vrijgemaakte kerken te richten, dus, om met „S. K.” te spreken, „actief” te zijn en niet „lijdelijk af te wachten”.

Intussen heb ik er niet achter kunnen komen of deze „opwekking” reeds ter kennis van de kerkeraden is gebracht. Bij navraag hier en daar bleken ook anderen er niet van te weten. Wat overigens niet wegneemt, dat tal van kerkeraden opgewekt tot samensprekingspogingen zijn overgegaan, of zij daartoe dan opgewekt zijn of niet.

Opdat niemand meene, dat ds V. nu ineens aan de „vrijgemaakten” tegemoet komt, geven we ook het vervolg door:

Nu worden, naar wat in de kranten te lezen is, de aanvallen op de vrijgemaakte stelling dikwijls met zwaar verweer van balstenen, brandend pek en vergiftigde pijlen afgeslagen. Van zulk soort middelen schijnen ze daar onuitputtelijke voorraden te hebben; wellicht worden deze voorraden ook voortdurend door maarschakschepen uit Kampen aangevuld.

Deze nieuwe marine-eenheden moeten ds V.'s fantasie maar niet te veel prikkelen; wij laten alleen maar de feiten spreken, die ook de medewerkers van „S.K.” n.l. de heeren Den Hartogh en Ridderbos (H. N.), doen spreken (n.l. in de andere bladen dan de „S.K.”). In hun andere bladen zeggen ze: niets veranderd. Maar als ze in „S.K.” laten schrijven, of een redevoering aan dr F. L. Bos opdragen, dan verneemt ge: wel veranderd. En nu brengen die Kamper en niet-Kamper „schepen” eenvoudig die argumenten over, die genoemde heeren in de „niet-S.K.-pers” zelf ten beste geven. Ze laten het lanceeren der andere: maar over aan de Toornvliets en aan de nieuwgewonnen propaganda-redevoerders.

Na een „situatietekening”, die we niet (voor wat ons deel betreft) juist kunnen achten, schrijft voorts ds Vellenga:

Ik vermoed, dat deze „situatietekening” deze en gene niet zal behagen en dat hij het onwaardig vindt om zó over de herenigingspogingen te schrijven. Het zij zo. Maar wat veel erger is, dan dat ik er zo over schrijf, is het feit, dat zich zo het beeld dezer pogingen op dit ogenblik aan velen voordoet. En dat men het, als men er over nadenkt, moeilijk anders kan zien. Het is een onverwikelijke touwtrekkerij.

Dat laatste zinnetje is nuchter. De Vellenga repeteert, dat deze touwtrekkerij alles bederft:

Op deze manier mislukt de HERENIGING. De hereniging is het weder samenleven in één kerkelijke gemeenschap met degenen, die zich van ons afscheurden, wegtiepen, uitgeworpen werden, zich vrijmaakten of hoe men het ook noemen wil. Niet met enige duizenden, maar met negentig duizend.

In onze kerken zijn wij steeds van oordeel geweest, dat we die hereniging in het oog en in het hart moeten houden en er geen vrede bij mogen krijgen, dat de scheur bestaat. En dat we daarom, indien mogelijk, contact moeten zien te krijgen met de vrijgemaakte kerken als geheel, praktisch met haar synode. Dat heeft maar niet willen lukken.

Dat dit laatste niet waar is, hebben we met de stukken aangetoond: het had al lang gekund; maar dat blijve verder rusten. Verder:

En het was ook niet gemakkelijk bij het ideaal om contact te krijgen, te volharden. Als men een voorstel onzerzijds om samen te praten van de overzijde „zondig, schadelijk, gevaarlijk en zinloos” hoort noemen, wordt de lust om toch te gaan praten er niet groter op.

Ook dat is onwaar. Alleen een bepaalde manier is zoo gequalificeerd, als hier staat. En dit mede op dezen grond, dat die bepaalde manier werd gedrukt door het bezwaar, dat ds V. zelf thans als bezwaar, en dan als hinderlijk en afkeurenswaardig veroordeelt. Onze Groningsche synode heeft al in 1946 bij voorbaat de methode afgekeurd, die ds V. pas in 1950 veroordeelt. Is dat voor hem een reden, nog niet naar ons te luisteren? En om nog eens ons slecht te citeeren? We hebben toch in onze Groningsche synode een eigen initiatief genomen. Waarom daar niet op ingegaan? Het is een mythe, als ds V. schrijft:

Maar onze Synodes hebben toch telkens weer getracht een hand te grijpen. En ook de laatstgehoude heeft zich tot de eerstkomende Synode der vrijgemaakten gericht.

Pardon, ze hebben juist het éénige, wat wij verlangden, permanent geweigerd. Intusschen constateert ds V.:

Maar wat er nu bezig is te gebeuren breekt, naar te vreezen is, de gemeenschap voor onoverzienbare tijd. De numerieke winst aan terugkerenden, als ik het zo uitdrukken mag, weegt bij geen stukken na op tegen de geestelijke verbittering, die gekweekt wordt. Men denke het zich in hoe wij ons zouden voelen, als bijvoorbeeld de Hervormde Kerk niet alleen bij onze Synode op samenspreking aandringen zou, maar dat ook plaatselijk de kerkeraden dat zouden doen en dat deze kerkeraden zich met bezwaarde of malcontente leden onzer gemeenten in verbinding zouden stellen en dat het lukken zou om ons hier een arm en daar een been van 't lichaam te rukken. Ik denk, dat wij daardoor ook niet vriendelijk gestemd zouden worden.

„Geestelijke verbittering”, — het is niet te weinig gezegd. Een verbittering, die nog grooter is bij degenen, die (één pas omgeprate heeft zijn mond voorbijgepraat per brief) weten wat door de onbezoldigde boden van menschen, die zelf achter de schermen blijven, ondernomen wordt om toch maar wat zieltjes te kunnen apporteerden.

De V. vraagt:

Hoe het dan moet? Want het is wel aardig zo hoog van de toren te blazen en uit te bazunen, dat het verkeerd gaat, maar dat mag toch met recht „zondig, schadelijk, gevaarlijk en zinloos” heten, als men geen betere weg te wijzen weet.

Als wij volharden bij de wil om met de vrijgemaakte kerken te herenigen, bij de begeerte om „S. K.” en K. S. weer onder één kerkdak te zien, en dat doen wij toch, dan moeten we er mee ophouden te doen wat aan de andere zijde niet anders gezien wordt dan als het stoken van vuurtjes in hun schuurtjes.

„En dat doe n wij toch?” vraagt hij. Hij weet blijkbaar niet, wat vlak naast hem leeft en geschiedt.

Een verder advies van ds V. luidt:

Dan moet onze Synode, zo dikwijls er een samenkomen, maar weer een uitnodiging tot samenspreking laten uitgaan. En dan moeten onze kerkeraden, als ze de gelegenheid krijgen om met de vrijgemaakte kerkeraden samen te spreken, niet proberen plaatselijk de vrijgemaakte kerk aan stukken te breken, maar er op aandringen, dat de vrijgemaakte kerkeraad in zijn kerkverband de hereniging langs kerkelijke weg aan de orde blijft stellen.

We hebben geen synodocratische kerkeraad nodig, om de onze te verleiden tot 't vergeten van de naakte feiten. Laat die synodale kerkeraden liever schrijven:

1) Wij hebben allemaal onze dienaren Greijdanus, Dam, Schilder (in dienst van alle kerken) losgelaten om hun weigering te beloven niets te leeren dat niet etc.

2) Wij hebben allemaal ons laten aanleunen (door onze synode van 1944) dat als een synode iets besluit, ALLE kerken dan ipso facto datzelfde besloten HEBBEN;

3) wij willen u, vrijgemaakte kerkeraden, aan deze goddelijke wijsheid binden en zullen ons dus wel wachten, u te verleiden tot een niet voor vast en bondig houden van wat uw Amersfoortsche synode besloot, want dat vinden we zelf zóó slecht, dat we wie zulke durven bestaan, er de kerk om uit werpen; en wij zouden u niet graag als revolutionairen weer ontvangen;

4) wij zullen bij onze synode protesteerden tegen de ontvangst van de gebroeders Bos, die OP ONS EIGEN STANDPUNT moeten veroordeeld worden als tienmaal erger revolutionair dan die K. S. en zulke door ons wegens „orde”(!)kwesities uitgeworpenen.

Maar zulke synodaal-orthodoxe briefjes verwacht ds V. van zijn kerkeraden blijkbaar niet. Hij schrijft ze zelf ook niet. Ook hij heeft de „zes” ontvangen, en hij wist, dat zij — o p h e t standpunt v a n d s V. — zich bij óns in huis als de ergste revolutionairen en multers hebben gedragen. Ze weigerden ratificatie en deden allesbehalve tolerantie-vragen. De V. is zijn recht van spreken kwijt, sedert hij deze zes na hun jongste verleden liet binnenkomen zonder meteen de kerkrechtelijke rapporten van Nauta e.s. uit 1944 tegenover hen te reciteeren en te handhaven. Want daar stond in, dat een gedrag als van ds B. A. Bos in óns eigen huis (en dus in elken kring) klinkklare revolutie was. En daarom geeft ook ds V. zelf een, s y n o d o c r a t i s c h gesproken, heterodox advies:

En tot datzelfde kan men ook de leden van de vrijgemaakte gemeenten opwekken, als men in de gelegenheid komt met hen een goed gesprek te voeren.

Ds V. toont hiermee, dat hij ook óns niet als kerk behandelen wil, zoolang althans hij de rapporten-Nauta met hun kerkrechtelijke in-en-uit-praat niet heeft afgewezen. Daarom zal ook zijn slotvermaning „in de woestijn verklanken”:

Op deze wijze wordt de schijn vermeden, dat het een vechten is om benen, waarmee misschien straks wel derden henengaan.

Wij hebben ons officieel op het standpunt gesteld, dat de vrijgemaakte kerken kerken zijn, laten we dan ook in alles betonen, dat we dat menen.

Dat houdt vooral in, dat men royaal met elkaar omgaat, ook bij alle verschil van gevoelen, en dat elke schijn van zieltjesvangerij volstrekt vermeden wordt.

We herhalen: men zal verder gaan. Het is zooals in Assen gezegd is: de „aanstichter van het schisma” moest nu maar eens zijn best doen om het bedreven kwaad weer goed te maken door zielen te lokken. Hij doet zijn best, maar hoe?

De V. begrijpt één ding goed: het zijn niet de sterkste vruchten, die men zóó gauw van den boom naar beneden kan halen:

Waarschijnlijk levert dit niet spoedig vruchten op. Maar het is beter te wachten tot de herfst, wanneer de vruchten rijp zijn, dan in de zomer aan de bomen te gaan schudden en de wormstekige in te zamelen.

„W o r m s t e k i g”, — dit heb niet ik gezegd. Niet K. S., noch „S. K.”. Maar IJ. K. V. Misschien zeggen zoo iets óók die paar lieden, die nog onverschuld synodocratisch model 1944 zijn en zich nog herinneren, wat Nauta, en de heele groep van '44 zóó al beweerd heeft over de goede orde. Laat ds Vellenga eens preken, Zondag, over den tekst: „la at a l l e d i n g e n e e r l i j k e n m e t o r d e g e s c h i e d e n”, en dan met die preek doen net als Van Proosdij (Sr) met Van Gelderen: de preek opvullen met letterlijke citaten uit de rapporten van Dijk en Nauta; en dan die preek sturen aan zijn synode en op grond van de daarin gegeven gronden zeggen: wij hebben multers binnengehaald, erger dan K. S., kijk maar, wat ze in hun eigen (door ons toch als „kerk” erkende!) vroegere gemeenschap gedaan hebben: 't zijn wormstekige vruchten, maar julie sturen ze naar de tentoonstelling, zeggende: w ó n d e r - a p p e l s ! ! S. K. zegt het wel, maar.....

Doch ds V. zal het niet zeggen. Hij zit vast. K. S.

EERST WETEN.....

De collega-redacteur van ds Vellenga schrijft in hetzelfde blad:

We zullen bij een eventuele vereniging of hereniging — al naar de gevallen liggen — toch zeker eerst moeten weten, wat we aan elkander hebben. De historie heeft duidelijk genoeg bewezen, dat we zonder verklaarende leeruitspraken de leervrijheid de kerk zouden laten binnensluipen.

Wat zou die goede redacteur rillen, als hij omtrent de wijze van binnenhalen der „wormstekige” vruchten alles wist. Mogen we dit leeren? vraagt een gelokt vrijgemaakt zieltje. Zeker, zeker, is het antwoord. Kom toch maar (Zwolle). Ik zeg nog precies hetzelfde als in '44, ik ben nog niets veranderd, kan dat? vraagt een ander zieltje. Zeker, zeker, is het antwoord. Kom toch maar (Zuidlaren).

En dan staat daartegenover in de krant zulk theoretiseer. Ook deze auteurs moeten nog ontdekken, wat er bij hen thuis gebeurt.

Overigens wel leuk, dat deze auteur voor „voorschands schriftelijk” contact is.

Kalmpjes aan, 't komt op den duur wel weer in orde. K. S.

Oproep

Er wordt gedacht over de mogelijkheid van het organiseren van een kampweek van 10 tot 15 Juli in de a.s. zomervacantie voor leerlingen van de 4e, 5e en 6e klasse van Gymnasium en Lyceum-leden onzer kerken. Ons centrale doel is samen de Schrift te raadplegen over de speciale vragen en moeilijkheden, die juist deze leerlingen tegenkomen. Enkele leeraren, leden onzer kerken, zullen de gedachtenwisseling leiden en inleiden. Maar we zullen ook de ontspanning in een heerlijke omgeving niet verwaarlozen.

De bedoeling is de kosten zoo laag mogelijk te houden, zeker niet boven de f 15.—, maar liever nog lager, zoo mogelijk f 10.—. Men stelle zich dus geen luxekamp voor!

Opgraven zoo spoedig mogelijk, maar beslist vóór 1 Juni, bij ds O. W. Bouwama, Burgwal 22, Kampen.

Wijzigingen Handboek 1950

Blz. 25 LEEUWARDEN. Adres kerkeraad: S. J. Hoorn-tje, Spoorstraat 40.

Blz. 39 HARDENBERG. Adres diaconie: G. J. Lennips te Radewijk, post Hardenberg.

Blz. 57 SOEST. Adr. diaconie: S. Duyst, Hartmanlaan 8.

Blz. 62 ANNA-PAULOWNAPOLDER. Adres kerkeraad, J. Bouwers, Meerweg 39, Breezand; Adres diaconie en Penn. Kerk: J. v. d. Wal, J. C. de Leeuw-weg 44, Breezand.

Blz. 73 ZWINDRECHT-GROOTE LINDT. Adres evan-gelissatie: A.G. Baan, Jan Campertstraat 57.